

เดอะ ลาสซัพเพอร์ : ผลงานชิ้นเอกของ ลีโอนาร์โด ดา วินชี The Last Supper : Masterpiece of Leonardo Da Vinci

วุฒิ วัฒนสิน*

ลีโอนาร์โด ดา วินชี (1452-1519) : ศิลปินเอกยุค
ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของยุโรป (Renaissance)

ช่วงเวลารุ่งเรืองที่สุดของยุค Renaissance ศิลปินผู้หนึ่งที่ได้ใช้ชีวิตในช่วงศตวรรษ
ที่ 15 และได้สร้างสรรค์สรรพวิทยาในหลาย ๆ ด้าน ที่สมควรจะกล่าวถึงเป็นอย่างยิ่ง คือ
ลีโอนาร์โด ดา วินชี (Leonardo Da Vinci) ชาวอิตาลีเยน โลกในอดีตและปัจจุบันยกย่องให้
เกียรติแก่ท่านว่าเป็นอัจฉริยะบุคคล เพราะลีโอนาร์โดเป็นบุคคลที่รอบรู้และมีความสามารถ
ล้ำลึกในหลายสาขาวิชา เราอาจจะนึกถึงลีโอนาร์โด ในฐานะของศิลปินสาขาจิตรกรรม แต่
แท้จริงแล้วท่านยังมีความสามารถอย่างสูงในสาขาวิชาศิลปะด้านอื่น ๆ อีกเช่นด้านสถาปัตยกรรม
การออกแบบผังเมือง ประติมากรรม วรรณกรรม และคีตกกรรม สำหรับตัวของลีโอนาร์โดเอง
นั้น ในขณะที่มีชีวิตอยู่ ท่านฝึกฝนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์ ในฐานะวิศวกร
และนักวิทยาศาสตร์ ท่านสนใจในด้านวิชาดาราศาสตร์ (Hydraulics) วิชาว่าด้วยการเคลื่อน
ไหวของอากาศ (Aerodynamics) วิชาทหารช่าง วิชาเรขาคณิต วิชาฟิสิกส์ วิชาฟิสิกส์
(Physic) วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาดาราศาสตร์ (Astronomy)

ลีโอนาร์โดในฐานะของนักวิทยาศาสตร์ และศิลปิน

ในสมุดจดบันทึกของ ลีโอนาร์โด มิใช่มีแต่เพียงการจดบันทึกในเรื่องราวของ
แนวความคิดในการสร้างสรรค์งานศิลปะแต่เพียงอย่างเดียว ยังปรากฏการจดบันทึกของการ
สังเกตการณ์ทดลองทางวิทยาศาสตร์และการวิเคราะห์ในหลาย ๆ ด้าน ในการทำเสนอแนว

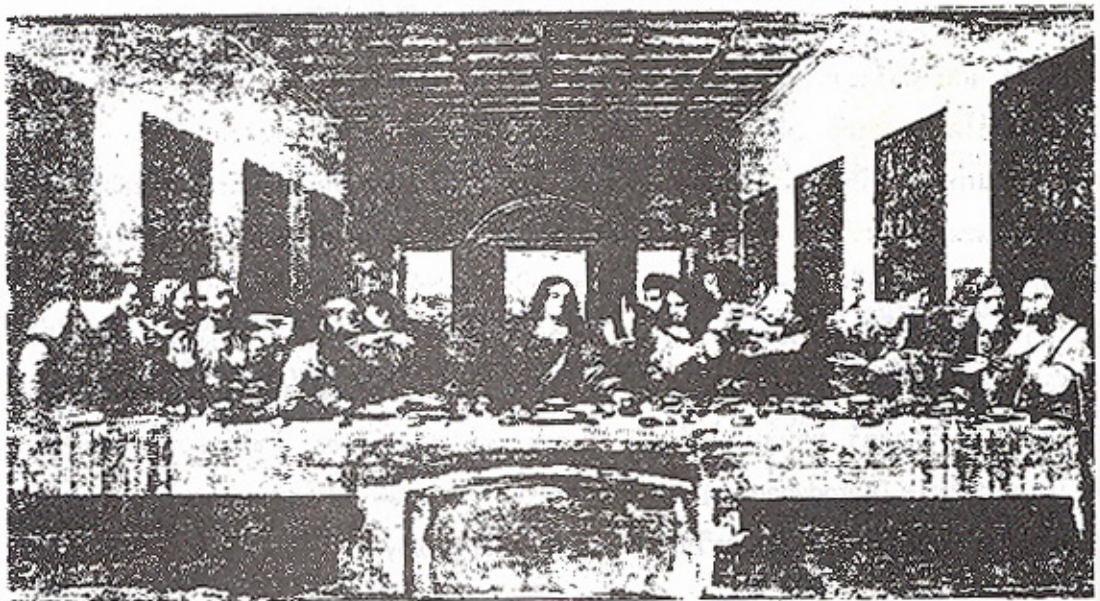
*อาจารย์ แผนกวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ความคิดทางวิทยาศาสตร์นั้น ลีโอนาร์โด ได้ใช้ความสามารถทางด้านกราฟิก (Drawing) นำเสนอได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีคุณภาพยิ่ง ผลงานที่มีปรากฏให้เห็น เช่น การนำเสนอรูปแบบของอาคาร การจัดผังเมือง แบบสะพาน เรือดำน้ำ และเครื่องบิน ฯลฯ

เป็นที่ยอมรับกันว่า ลีโอนาร์โด มีความสามารถสูงสุดในฐานะศิลปินด้านจิตรกรรม (Painting) แห่งศตวรรษที่ 15 และ 16 โดยเฉพาะท่านได้พัฒนาทฤษฎีทางศิลปะโดยกล่าวยืนยันว่า "ศิลปะมิใช่การสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อถ่ายทอด แต่ศิลปะเป็นการแสดงออกอย่างอิสระ เพื่อให้บรรลุถึงคุณค่าแห่งอุดมคติ ซึ่งอยู่ในขอบเขตของกฎหมายและความจริง" (John P. Sedgwick 1959 : 69)

ผลงานจิตรกรรมของ ลีโอนาร์โด ที่มีชื่อเสียงและถูกจัดว่าเป็นผลงานระดับเยี่ยมยอด (Masterpiece) ของโลกได้แก่ ภาพ Mona Liza ภาพ The Madonna of Rocks. ภาพ Madonna and st. Anne. และภาพที่จะกล่าวถึงในรายละเอียดคือ ภาพ "The Last Supper"

LEONARDO DA VINCI: *The Last Supper*, Milan, Italy, Santa Maria delle Grazie.

ภาพเขียนที่มีชื่อเสียง ซึ่งนับว่าเป็นผลงานชิ้นเอก (Masterpiece) ของลีโอนาร์โด คือภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนัง ชื่อ เดอะ ลาสซัพเพอร์ (The Last Supper) ซึ่งได้เริ่มเขียนในปี ค.ศ. 1495 ลีโอนาร์โดได้เขียนภาพนี้บนผนังในห้องโถง ซึ่งใช้เป็นห้องรับประทานอาหาร (Dining Hall) ในโบสถ์ ซานตา มาเรีย เดลเล กราเซีย (Santa Maria Delle Grazie) ซึ่งตั้งอยู่ในเมืองมิลาน ประเทศอิตาลี

สำหรับเทคนิคในการวาดภาพ ท่านลีโอนาร์โด ได้ใช้เทคนิคสีน้ำมัน วาดลงบนผิวผนังปูน ซึ่งรองพื้นด้วยสีรองพื้นสีขาว (Lead white)

ความเป็นมาของเนื้อเรื่องในภาพ "เดอะ ลาสซ์เพอร์"

พระเยซูคริสต์ (Jesus Christ) เป็นพระบุตรของพระเจ้า (God) ได้บังเกิดลงมาในโลกนี้เยี่ยงสามัญชนคนธรรมดา พระเยซูทรงสั่งสอนพระธรรม ทรงรักษาคนซึ่งเจ็บป่วยให้หาย ทรงขับผีร้ายออกจากมนุษย์ พระเยซูคริสต์ทรงมีอัครสาวกที่เป็นผู้ช่วยในกิจการงานของพระองค์ 12 คนอันได้แก่

1. เปโตร (Peter)	2. อันดรู (Andrew)	3. เจมส์บุตรเศเบดี (James)
4. จอห์น (John)	5. ฟิลลิป (Phillip)	6. บาร์โธโลมิว (Bartholomew)
7. โทมัส (Thomas)	8. มัทธีว (Mathew)	9. เจมส์บุตรอัลเฟอิก (James)
10. ธัดเดอัส (Thaddeus)	11. ซีโมน (Simon)	12. ยูดาสิสคาริโอท (Judas)

พระเยซูคริสต์ทรงรักมนุษย์ มีความปรารถนาอย่างยิ่งที่จะให้มนุษย์ที่ผิดบาปคืนดีกับพระเจ้าและดำเนินชีวิตบนหนทางสว่างเคียงคู่ไปกับพระเจ้า ประชาชนมีความเชื่อ รักและศรัทธาในพระเยซูคริสต์ พวกเขาปรารถนาและพวกเขาผู้ใหญ่ของประชาชนไม่พอใจ จึงได้ประชุมปรึกษากันเพื่อจะจับพระเยซูด้วยอุบายแล้วเอาไปฆ่าเสีย พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ใหม่บันทึกไว้ในมัทธิว 26 : 14 - 25 ว่า

ครั้งนั้นคนหนึ่งในพวกสาวกสิบสองคน ชื่อยูดาสิสคาริโอทได้ไปหาพวกมหาปุโรหิตถามว่า "ถ้าข้าพเจ้าจะชี้พระองค์ให้ท่านจับ ท่านทั้งหลายจะให้ข้าพเจ้าเท่าไร" ฝ่ายเขาก็ให้เงินแก่ยูดาสามสิบเหรียญ ตั้งแต่นั้นมา ยูดาสคอยหาช่องที่จะชี้พระองค์ให้แก่เขา

เมื่อวันต้นเทศกาลกินขนมปังไร้เชื้อ พวกสาวกมาทูลถามพระองค์ว่า "จะให้ข้าพระองค์จัดเตรียมปัสกาให้พระองค์เสวยที่ไหน" พระองค์จึงตรัสตอบว่า "จงเข้าไปหาผู้หนึ่งในกรุง บอกเขาว่า พระอาจารย์ว่า "กาลกำหนดของเรามาใกล้แล้ว เราจะถือปัสกาที่บ้านของท่านพร้อมกับพวกสาวกของเรา" ฝ่ายสาวกเหล่านั้นก็กระทำตามรับสั่งแล้วได้จัดเตรียมปัสกาไว้พร้อม

*ปัสกา คือ เทศกาลของยิว เพื่อระลึกถึงการที่พระเจ้าทรงช่วยกู้ชาติของตนให้พ้นจากการเป็นทาสในอียิปต์

ครั้นถึงเวลาพลบค่ำพระองค์ประทับร่วมสำรับกับสาวกสิบสองคน เมื่อรับประทานกันอยู่จึงตรัสว่า "เราบอกความจริงแก่ท่านทั้งหลายว่า คนหนึ่งในพวกท่านจะอภัยเรา" ฝ่ายพวกสาวกก็พากันเป็นทุกข์นัก ต่างคนต่างทูลถามพระองค์ว่า "พระองค์เจ้าข้า คือข้าพระองค์หรือ" พระองค์ตรัสตอบว่า "ผู้ที่เอาอาหารจิ้มในชามเดียวกันกับเรา ผู้นั้นแหละที่จะอภัยเราไว้ บุตรมนุษย์จะเสด็จไปตามที่ได้กล่าวไว้ในพระคัมภีร์ว่าด้วยพระองค์นั้น แต่ชีวิตแก่ผู้ที่อภัยบุตรมนุษย์ไว้ ถ้าคนนั้นมีได้บังเกิดมาก็จะดีกว่า" ยูดาสที่ได้อภัย พระองค์ทูลถามว่า "อาจารย์เจ้าข้า คือข้าพระองค์หรือ" พระองค์ตรัสตอบเขาว่า "ท่านว่าถูกแล้ว"

ต่อมายูดาสอิสคาริโอท ได้นำพวกมหาปุโรหิตและพวกผู้ใหญ่แห่งประชาชน เข้าจับกุมพระเยซูเพื่อนำไปตรึงที่ไม้กางเขน ฝ่ายยูดาสกลับใจใหม่เพราะเห็นว่าพระเยซูเป็นผู้บริสุทธิ์ จึงนำเงิน 30 เหริยญนั้นมาคืนให้แก่พวกปุโรหิต แต่คนเหล่านั้นไม่ยอมรับยูดาสจึงทิ้งเงินนั้นไว้ในวิหาร และจากไปแล้วเขาก็ออกไปผูกคอตาย

*บาร์โธโลไมว	*ยูดาส	พระเยซู	*โรมัส	*มัทธิว
*เจมส์	*เปโตร		*เจมส์	*ซัดเดอัส
*อันดรู	*จอห์น		*ฟิลลิป	*ซีโมน

ภาพ "เดอะ ลาสต์ซูเปอร์" ได้แสดงให้เห็นถึงช่วงเวลารับประทานปัสกา ซึ่งประกอบด้วยพระเยซูคริสต์กับสาวก 12 คน ในบรรยากาศคบนห้องรับประทานอาหาร เป็นเหตุการณ์หลังจากที่พระเยซูตรัสกับสาวกของพระองค์ว่า "คนหนึ่งในพวกท่านจะอภัยเรา" (one of you shall betray me) สำหรับพระเยซู เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ที่เศร้าสลดใจ ตรงกันข้ามกับสาวกทั้ง 12 คน ทันทีที่พระเยซูกล่าวประโยคนี้ เขาทั้ง 12 คน ตกตะลึง หลังจากนั้นแต่ละคนก็แสดงอาการต่าง ๆ กันไปซึ่งบ่งบอกถึงลักษณะนิสัย และความรู้สึกภายในของแต่ละบุคคลในวินาทีนั้น

ทางด้านชายพระหัตถ์ของพระเยซู

เจมส์ บุตรเศเบดี ผงะหลังออกไปพร้อมยีนแซนขวาออกมากล่าวเตือนถึงบุคคลนั้นที่ทรยศต่อพระเยซู ถัดออกมาคือ ฟิลลิปเอนตัวเข้าหาพระเยซูยกมือทั้งสองขึ้นกดตรงหน้าอกของตนเองแสดงให้พระเยซูเห็นว่า เขายังคงจงรักภักดีต่อพระเยซูไม่เสื่อมคลายพร้อมถามพระเยซูว่า "ข้าพเจ้าหรือคือคนที่พระองค์ตรัสถึง" ข้างหลังเจมส์และฟิลลิป คือโรมัส ดูเหมือนว่า เขาอยู่นอกกลุ่ม แต่โดยกริยาท่าทางทำให้ดูเหมือนโรมัสอยู่ใกล้พระเยซูมากกว่า เจมส์ โรมัส ผู้ซึ่งได้รับสมญานามว่า "คนขี้สงสัย" (Doubting Thomas) ขึ้นนิ้วพร้อมถามด้วยอารมณ์โกรธว่า "ใครคือไอ้คนที่ทรยศ"

ทางด้านขวาพระหัตถ์ของพระเยซู

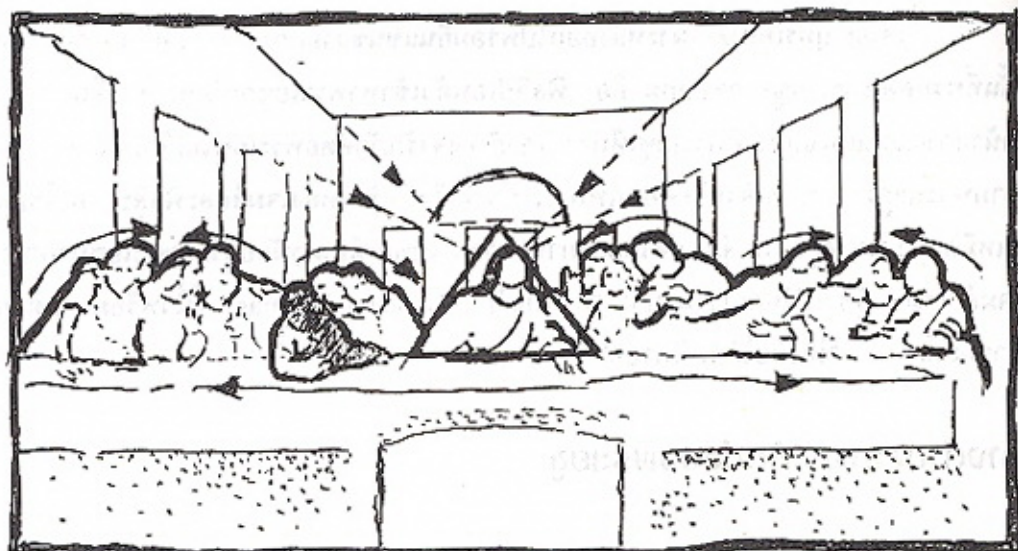
จอห์น สาวกคนสนิทและเป็นทีโปรดปรานของพระเยซู อยู่ในอาการคิดตรึกตรอง แต่ไม่ให้หันหน้ามาทางพระเยซู กริยาท่าทางของจอห์น ซึ่งอยู่ทางด้านขวา และเจมส์ ทางด้านซ้ายพระหัตถ์ของพระเยซูถอยห่างจากพระเยซูทั้งคู่ เพื่อแสดงให้เห็นว่าภายในเวลาอีกไม่กี่ชั่วโมงข้างหน้า ผู้ที่จงรักภักดีต่อพระองค์จะทอดทิ้งพระองค์ไป ถัดออกมาคือ ปีเตอร์ ฆะโงกศิระชะออกมาโกรธจัด เพราะไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดเรื่องเช่นนี้ขึ้น เขาเสนอให้ค้นหาตัวผู้ทรยศ และกำจัดเสีย

ข้าง ๆ พระเยซู มีสาวกคนหนึ่งที่อยู่ซึ่งถึงความจริงทุกอย่าง เขาคือยูดาส ผู้มีจิตสำนึกถึงความผิดของตน รูปลักษณ์ของยูดาสอยู่ในอาการตึงเครียด ตกอยู่ในความกลัว อารมณ์ความรู้สึกของยูดาสในขณะนั้นปรากฏให้เห็นที่มือขวาซึ่งกำถุงเงิน 30 เหรียญไว้แน่น ยูดาสถอยห่างจากพระเยซู ท่าทางอยู่ในความทุกข์ ในภาพจะสังเกตเห็นว่ามีเพียงยูดาสคนเดียวเท่านั้นที่หน้าเขาอยู่ในเงามืด (อันนี้ถือว่าเป็นความฉลาดของลีโอนาร์โด ที่ให้เห็นว่า ยูดาส แผลกแยกออกจากสาวกคนอื่น)

สาวกคนอื่น ๆ ไม่เข้าใจแจ่มชัดในคำกล่าวของพระเยซูและได้จับกลุ่มคุยกันตรงหัวโต๊ะทั้งสองด้าน ด้านซ้ายพระหัตถ์ของพระเยซู ได้แก่ มัทธีว ฮัดเดธัส และซีโมน อีกกลุ่มหนึ่งทางหัวโต๊ะด้านขวาพระหัตถ์ของพระเยซู ได้แก่ บาร์โธโลมิว เจมส์ผู้น้องและอันดรู ทำทางการเคลื่อนไหวของสาวกทั้ง 12 คนในภาพทำให้ดูแล้วสับสนวุ่นวาย ต่างได้ถามค้นหาความหมายที่พระเยซูทรงตรัส และกำลังสงสัยว่าสิ่งที่เขาได้ยินนั้นจริงหรือไม่

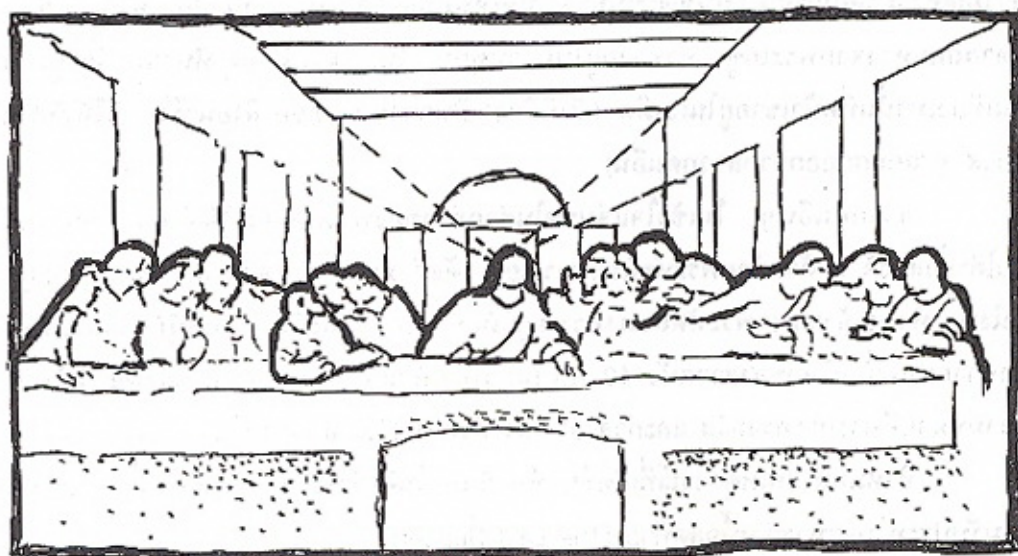
ทั้งหมดนี้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ห้องชั้นบนในคืนที่พระเยซูและสาวกทั้ง 12 คน ร่วมรับประทานอาหารว่างมื้อสุดท้าย (The Last Supper)

การจัดองค์ประกอบศิลปะในภาพ "เดอะ ลาสซ์เพอร์"

การจัดองค์ประกอบศิลปะของภาพ "เดอะ ลาสซ์เพอร์" จะเห็นได้ชัดเจนว่าในการจัดภาพทั้งหมดต้องการเน้นพระเยซูคริสต์เป็นจุดเด่น ทั้งนี้สังเกตได้จาก

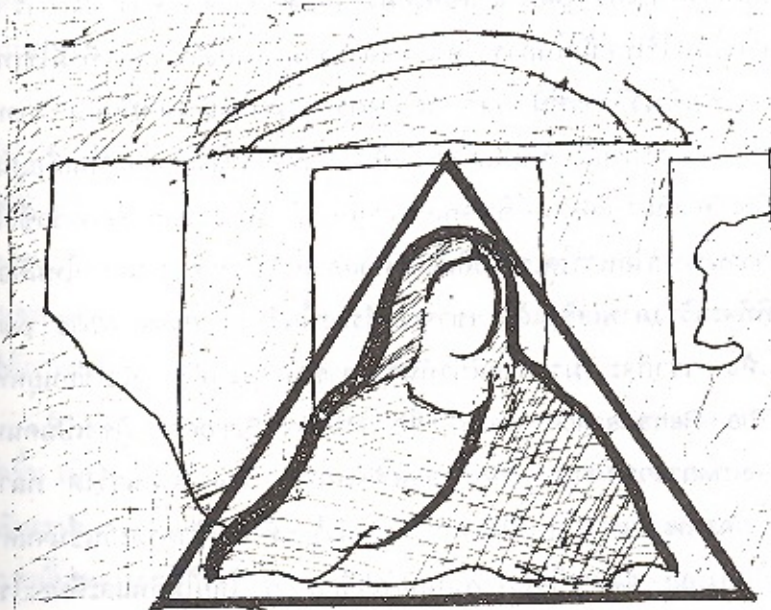
1. การจัดภาพแบบทัศนียภาพ (Perspective) อันประกอบด้วย การลดหลั่นขนาดของคานที่เพดานเส้นทัศนียภาพของขอบกำแพงด้านบนตามผนังห้องทั้งสองด้าน และเส้นทัศนียภาพของพื้นห้องจะเห็นว่า เส้นทัศนียภาพทุกเส้นในภาพจะไปบรรจบกันตรงกลางภาพ ซึ่งเป็นพื้นที่บริเวณพระเศียรของพระเยซู (Myer'S Bernard 1963 : 160)

2. โครงสร้างทางสถาปัตยกรรมในภาพเน้นจุดเด่นที่พระเยซู ซึ่งอยู่ตรงกลาง เช่นกัน สังเกตได้จากหน้าต่าง 3 บานบนผนังด้านหลัง ได้ถูกออกแบบโดยจัดจังหวะได้สวยงาม ประกอบด้วยหน้าต่างบานเล็ก 2 บาน อยู่ 2 ข้าง และหน้าต่างบานใหญ่อยู่กลาง ซึ่งปรากฏลดทอนเป็นส่วนโค้งของวงกลม ประดับเหนือหน้าต่างยังเป็นการเน้นให้พระพักตร์ของพระเยซูเป็นจุดเด่นมากยิ่งขึ้น

3. รูปลักษณ์ของพระเยซูซึ่งอยู่ตรงกลาง อยู่ในโครงสร้างขององค์ประกอบ ซึ่งเป็นสามเหลี่ยมด้านเท่าโดยตรงยอดของสามเหลี่ยมเป็นพระเศียรของพระเยซู พระพักตร์โดนแสงตัดกับพระเศวตสีเข้มทำให้พระพักตร์เด่นชัด และพระเศวตสีเข้มตัดกับพื้นหลังที่สว่าง ทำให้จุดเด่นของภาพคือองค์พระเยซู เด่นชัดตามจุดมุ่งหมายของศิลปินยิ่งขึ้น

4. ลีโอนาร์โดสร้างภาพของพระเยซู อยู่ตรงกลางของภาพในอาคารที่สงบ ท่ามกลางความสับสนวุ่นวายของสาวกทั้ง 12 คน ที่นั่งรอบด้านขวา-ด้านซ้ายพระหัตถ์ของพระเยซู

พอสรุปได้ว่า ภาพ "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" มืองค์พระเยซูคริสต์ที่ประทับอยู่ตรงกลาง เป็นจุดเด่นที่สุด ส่วนการจัดองค์ประกอบในส่วนรองอื่น ๆ ลีโอนาร์โดต้องการให้ยูดาส อิศคาริโอท สาวกผู้ทรยศมีความแปลกแยกกับสาวกคนอื่น ๆ แต่ก็ไม่ได้เด่นมากเท่ากับพระเยซู ลีโอนาร์โดจึงวาดภาพใบหน้าของยูดาส อยู่ในเงามืดต่างจากใบหน้าของสาวกคนอื่น ๆ ที่โดนแสงสว่าง

มรณะกรรมของภาพเขียน "เดอะ ลาสซ์พเพอร์"

ลีโอนาร์โด เริ่มเขียนภาพ "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1495 จากวันนั้นถึงปี ค.ศ. 1977 รวมอายุประมาณ 5 ศตวรรษ ภาพเขียนชิ้นเอกของลีโอนาร์โด อันนี้แก่ชราภาพ และทรุดโทรมอย่างมาก บางคนกล่าวว่า "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" ตายแล้ว

ตลอดช่วงเวลา 5 ศตวรรษที่ผ่านมา ได้มีการเยียวยารักษาหลายครั้งเพื่อยืดชีวิต "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" แต่ดูเหมือนว่ากลับทำให้คนใช้รายนี้ทรุดหนักลงไปอีก สภาพสุดท้ายก่อนปี 1977 "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" หมองคล้ำด้วยสีที่ไม่สดใส หน้าของสาวกทั้ง 12 คน และพระพักตร์ของพระเยซูเปลี่ยนไป ผิวของภาพเขียนเต็มไปด้วยสิ่งสกปรกที่สะสมมานานกว่า 500 ปี มีมือจิตรกรรมที่แท้จริงของลีโอนาร์โด ในภาพปรากฏให้เห็นน้อยมาก "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" ตายแล้ว

สาเหตุของการตายของ "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" เนื่องด้วยสาเหตุหลายประการ ดังนี้

1. ลีโอนาร์โด ใช้เทคนิคในการวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังวิธีใหม่ ที่ไม่ใช่เทคนิคเฟรสโค (Fresco) ซึ่งเป็นวิธีการที่นิยมสร้างภาพจิตรกรรมฝาผนังในสมัยนั้น (เทคนิคเฟรสโคเป็นวิธีการวาดภาพระบายสีลงบนปูนที่กำลังเปียก (Wet Plaster) ดังนั้นเมื่อปูนแห้งสีและปูนก็จะ เป็นเนื้อเดียวกัน) ศิลปินที่ใช้เทคนิคเฟรสโคจะต้องทำงานอย่างรวดเร็วซึ่งไม่ใช่เป็นแนวทางการทำงานของลีโอนาร์โดเขาจึงคิดและทดลองหาวิธีการทำงานแบบใหม่คือหลังจากฉาบปูนในพื้นที่ที่จะสร้างภาพเสร็จแล้ว เขาจะลงสีรองพื้นสีขาว (Lead-White primer) แล้วเมื่อสีรองพื้นแห้ง เราก็จะเริ่มระบายสีน้ำมันซึ่งเขาชอบและถนัด นักเขียนยุคฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม (The Renaissance writer) ชื่อ Matteo Bandello ผู้ซึ่งเป็นคนหนุ่มในสมัยนั้นเฝ้ามองสังเกตการวาดภาพ "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" ของ ลีโอนาร์โด กล่าวว่า "เขาเห็นลีโอนาร์โดวาดภาพ "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" บนผนังบ้านตั้งแต่เช้าตรู่ตะวันขึ้นจนค่ำมืด ตีคืนโดยไม่วางพู่กันลงเลย แต่จะเขียนภาคนั้นต่อไปเรื่อย ๆ โดยไม่กินและดื่มอะไรเลย

หลังจากนั้น 3-4 วัน เขาจะไม่จะต้องงานนั้นอีกเลย แต่ในแต่ละวันเขาจะใช้เวลาหลายชั่วโมงในการพิจารณาและวิจารณ์ผลงานของเขาด้วยตนเอง" การทดลองใช้เทคนิคในการรองพื้นด้วยสีรองพื้นขาวแห้งแล้วจึงระบายสีน้ำมันอย่างช้า ๆ ของลีโอนาร์โด ในครั้งนั้นถือว่าเป็นความผิดพลาดอย่างมากและหลังจากนั้นไม่นานภาพเขียน "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" เริ่มแตกและกระเทาะหลุดเป็นสะเก็ด

2. ในระหว่างปี ค.ศ. 1495 ถึง ปี ค.ศ. 1977 ได้มีการซ่อมแซม (Restore) ภาพเขียนนี้ซึ่งเป็นครั้งสำคัญ ๆ มาแล้วถึง 6 ครั้ง ผู้เชี่ยวชาญ Carlo Bertelli (1983 : 676) กล่าวว่า "ในการซ่อมแซมแต่ละครั้ง ผู้ซ่อมแซม (Restorers) ได้ต่อเติมภาพตามความคิดเห็นของตนลงไป เขาได้ทำให้ภาพเขียนนั้นสีหมองคล้ำยิ่งขึ้น ได้ทำลายความเด่นและความสดใสของสีเขาได้เปลี่ยนเส้นร่างหน้าของสาวก และลบล้างรายละเอียดต่าง ๆ ให้หมดไป พระพักตร์ของพระเยซูซึ่งเป็นจุดเด่นที่สุดในภาพ ถูกผู้ซ่อมแซมระบายสีทับหลายครั้งหลายหนจนไม่สามารถเห็นพระพักตร์ของพระเยซูที่แท้จริงซึ่งเป็นฝีมือของลีโอนาร์โดเลย "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" ถูกฝังไว้ใต้การระบายสีทับ (Overpainting) เพื่อซ่อมแซมใหม่นับเป็นศตวรรษ

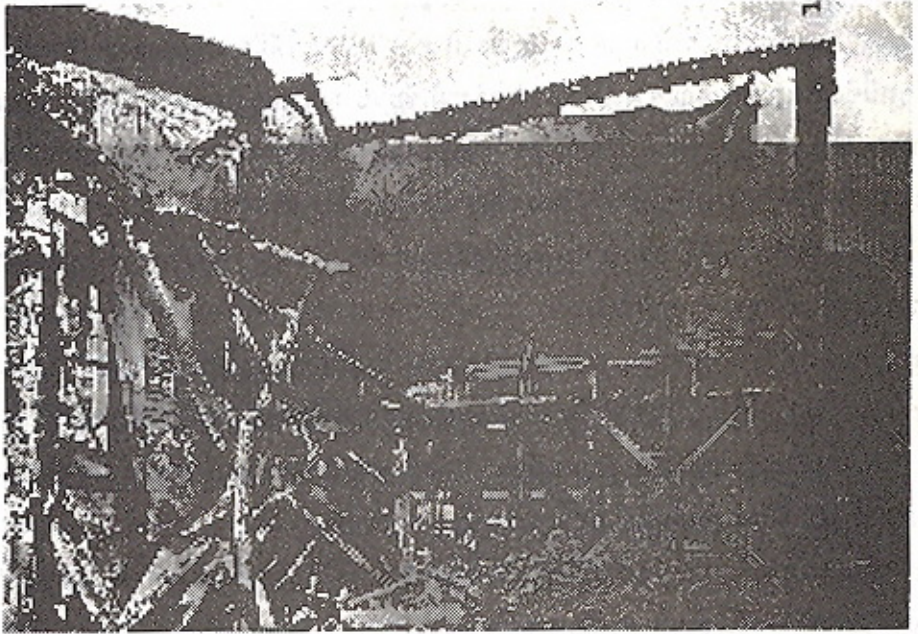
3. ธรรมชาติทำลายภาพเขียน "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" ถ้าพิจารณาถึงช่วงเวลาทีลีโอนาร์โด วาดภาพชิ้นนี้เป็นช่วงเวลาที่ม้ออากาศวิปริต คือหนาวและแห้งแล้งอย่างมาก ดังนั้นจึงทำให้ปูนที่ฉาบแห้งเร็วกว่าปกติ ซึ่งเป็นสาเหตุให้สีรองพื้น (White Lead Primer) แดงง่ายภาพเขียนจึงชำรุดและเสียหายเร็วขึ้น

4. ปี ค.ศ. 1587 ได้รับการเปิดเผยว่า ภาพเขียน "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" เสียหายไปมากกว่าครึ่งหนึ่ง และในปี ค.ศ. 1652 ศาสนาจารย์แห่งโบสถ์ซานดา มาเรีย ในยุคนั้น เห็นว่า "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" เสียหายหมดแล้ว ไม่มีค่าอีกต่อไป จึงให้มีการขยายประตูในห้องโถงนั้น ซึ่งต้องกินพื้นที่ภาพเขียน "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" ด้านล่างด้วย ดังนั้นจึงทำให้ส่วนพระบาทของพระเยซูในภาพหายไป

5. ปี ค.ศ. 1768 ภาพเขียน "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" ยังคงเป็นผลงานจิตรกรรมฝาผนังที่มีชื่อเสียงในยุโรป ศาสนาจารย์ในเวลานั้นพยายามที่จะปกป้องภาพเขียนนั้นให้ปลอดภัย จึงได้ใส่ผ้าม่านปิดส่วนของภาพเขียนไว้ และจะเปิดม่านเมื่อมีผู้มาเยี่ยมชม ผลเสียเกิดขึ้นอย่างมากมายเพราะ ผ้าม่านได้ทำลายผิวหน้าของภาพอย่างมากเพราะในขณะที่เปิดปิดม่าน ผ้าม่านจะคลูดผิวหน้าของภาพทำให้ภาพชำรุด และถ้าปิดผ้าม่านไว้เป็นเวลานาน ๆ ผ้าม่านจะทำให้ภาพเขียนเกิดความอับชื้นขึ้นอย่างมาก

6. ปี ค.ศ. 1796 จุดเสื่อมของภาพเขียน "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" ได้ปรากฏให้เห็นเด่นชัดขึ้น เมื่อกองทัพของนโปเลียนยึดเมืองมิลานได้ ทหารฝรั่งเศสได้ใช้ห้องโถงโรงอาหารนี้เป็นคลังสรรพาวุธ และคอกม้า ทหารฝรั่งเศสได้ขว้างปาก้อนอิฐก้อนหินไปยังภาพเขียนนั้น ยิ่งไปกว่านั้นทหารยังได้ป็นขึ้นไป ชูดทำลายดวงตาของสาวกในภาพด้วย

7. ปี ค.ศ. 1943 กองทัพพันธมิตรได้ทิ้งระเบิดใกล้ ๆ โรงอาหารนี้ ห่างจากผนังภาพเขียนซึ่งได้มีการเตรียมระวัง โดยจัดถ่วงทรายไว้ป้องกัน ห่างเพียง 1 เมตร เป็นที่น่าอัศจรรย์ใจยิ่งนักผนังภาพเขียนไม่ถูกทำลายแต่ยังผลให้บริเวณโดยรอบพังเสียหาย และแรงสั่นสะเทือนก่อให้เกิดความเสียหายต่อภาพเขียนชิ้นนั้นด้วย

8. ผนังของห้องซึ่งเป็นพื้นที่ของจิตรกรรมฝาผนังชิ้นนี้ หนาไม่สม่ำเสมอ ผนังมีความหนาตั้งแต่ 35 - 40 เซนติเมตร เมื่อเปรียบเทียบกับความสูงของผนัง ปรากฏว่าผนังนี้บางมาก ผนังที่บางย่อมได้รับผลอย่างรวดเร็ว (Sensitive) ต่อการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ อันเนื่องมาจากความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่างห้องเล็กซึ่งอยู่ด้านหลังของผนังภาพเขียน กับอุณหภูมิในห้องโถงใหญ่ที่เป็นโรงอาหาร เป็นเหตุให้ผนังเกิดการสั่นสะเทือนซึ่งอาจทำให้ภาพเขียนเกิดการกระเทาะแตกเป็นชิ้นเล็ก ๆ ได้

9. นักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมภาพเขียน 'เดอะลาสซัพเพอร์' เป็นจำนวนมาก เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อุณหภูมิและความชื้นภายในห้องโถงโรงอาหารเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และนักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้นำฝุ่นละอองและเชื้อโรคติดตัวและรองเท้าเข้าไปด้วยซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ภาพเขียนเป็นอันตราย

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 โรงอาหารที่ติดตั้งภาพ "เดอะ ลาสซัพเพอร์" ได้ถูกสร้างขึ้นใหม่ ผู้ที่เข้าไปเยี่ยมชมจะรู้สึกเสียดาย และตะลึงในสิ่งที่ปรากฏตรงหน้าชีวิตสมัยใหม่ ในปัจจุบันได้ทำลาย "เดอะ ลาสซัพเพอร์" จนเสียหายอย่างมาก อากาศสกปรกของเมืองมิลานก็มีส่วนกัดกร่อนภาพเขียน การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและความชื้นตลอดเวลา เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อภาพเขียนบนผนัง เชื้อราต่าง ๆ ขึ้นตามผิวที่อับชื้นของภาพเขียน

คุณพ่อ Caccin แห่งโบสถ์ซานตา มาเรียกล่าวว่า "เดอะ ลาสซัพเพอร์" เป็นสิ่งที่กำลังจะตายที่สำคัญที่สุดในโลก (The Last Supper is The most Important Dying thing in the World)

การฟื้นคืนชีพของภาพเขียน "เดอะ ลาสซัพเพอร์"

5 ศตวรรษได้ผ่านไป เริ่มปรากฏนักร้านประกอบขึ้นหน้าผั่งภาพเขียน "เดอะ ลาสซัพเพอร์" อีกครั้งหนึ่ง ในครั้งนั้นร้านที่ติดตั้งขึ้นเพื่อช่วยชีวิตภาพเขียนชิ้นเอกของโลกให้ฟื้นคืนชีพ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977 ถ้าเราไปเยี่ยมชมโบสถ์ซานตา มาเรีย เราจะพบกับสุภาพสตรีท่านหนึ่งกำลังมีใจจดจ่ออยู่ที่ภาพเขียน "เดอะ ลาสซัพเพอร์" เหมือนครั้งที่ ลีโอนาร์โดสร้างงานชิ้นนั้น สุภาพสตรีผู้นี้คือ ดร.ปินิน บรามบิลลา บราซิลลอน (Dr. Pinin Brambilla Barcellon) นักศัลยกรรมศิลปะ (Artistic Surgery) ผู้กำลังจะปลุกให้ภาพเขียนชิ้นเอกฟื้นคืนชีพอีกครั้ง

แนวความคิดในการซ่อมแซม

"แพทย์ที่ดี จะไม่ยอมปล่อยให้ผู้ป่วยเสียชีวิต" ดร.บรามบิลลา มีแนวความคิด (Concept) ในการช่วยชีวิตของ "เดอะ ลาสซัพเพอร์" ดังนี้

การซ่อมแซมมีจุดมุ่งหมายที่จะรักษาภาพเขียนส่วนที่เป็นฝีมือที่แท้จริงของลีโอนาร์โด ไว้ให้มากที่สุด เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าภาพเขียนที่เป็นฝีมือของลีโอนาร์โดถูกนักซ่อมแซมได้ ลงสีทับกลบหลายชั้น และบางส่วนของภาพเขียนลบเลือนหายไป ดังนั้นหน้าที่ของ ดร.บรามบิลลา คือ การทำความสะอาดขจัดสีที่ลงทับไปเพื่อจะได้เห็น "เดอะ ลาสซ์เพอร์" ของลีโอนาร์โดที่แท้จริง

คุณค่าของภาพเขียนชิ้นนี้ ลีโอนาร์โด ต้องการแสดงให้เห็นถึงสภาพจิตใจภายใน ความคิดและความรู้สึกของสาวกในขณะนั้น หน้าที่อีกประการหนึ่งของ ดร.บรามบิลลา คือ การเปิดเผยความรู้สึกภายในของสาวกแต่ละคนให้ปรากฏ

การดำเนินการซ่อมแซม

การซ่อมแซมได้เริ่มต้น ตั้งแต่ต้นปี ค.ศ. 1970 โดย Franco Rusconi แต่เขาเสียชีวิตด้วยโรคหัวใจล้มเหลวในปี ค.ศ. 1977 ดร.บรามบิลลา นักคัลยกรรมศิลปะ ได้เริ่มทำงาน ตั้งแต่นั้นมา ในขณะนั้นสภาพของ "เดอะ ลาสซ์เพอร์" แย่มาก ผืนภาพเขียนยังคงมืด หมองคล้ำและสกปรกมาก ส่วนใหญ่ของภาพยังมองไม่ค่อยเห็น ทั้งนี้เพราะถูกปล่อยปละ ละเลยอย่างมาก การเก็บรักษาภาพเขียนเป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่มีระบบป้องกันอากาศชื้น หรือมลภาวะ เครื่องปรับอากาศร้อน จะเปิดให้ใช้ในเวลากลางวันเท่านั้น ดังนั้นจึงเกิดการ เปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและความชื้นทุกวันจนทำให้ภาพได้รับความเสียหายอย่างมาก

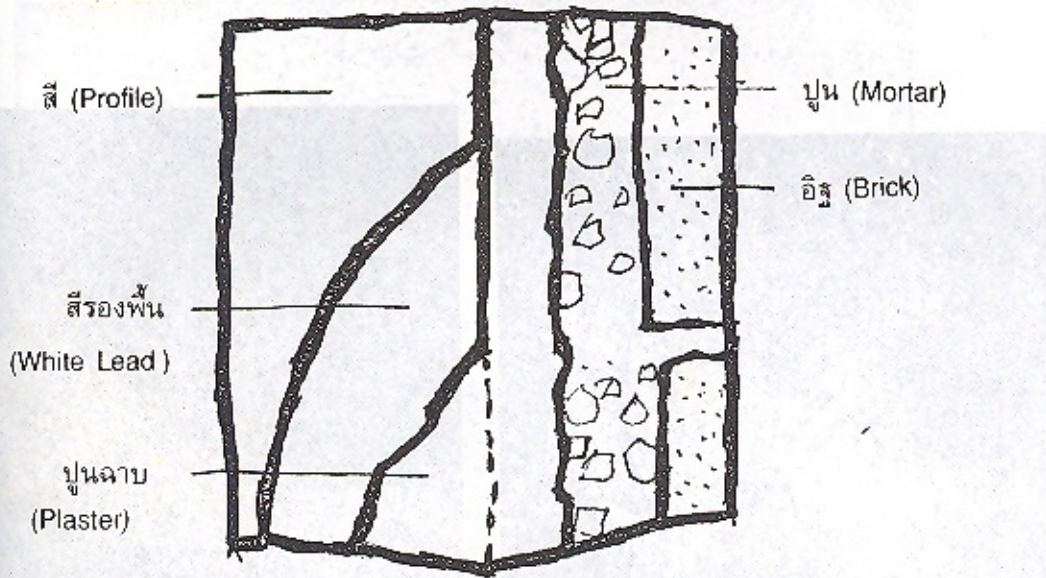
ขั้นตอนแรก ภายนอก ในการดำเนินการคือการหาสาเหตุทุกอย่างที่ทำให้ภาพเขียน เสื่อมลง มีการพิจารณาสภาพของภาพเขียน และสภาพแวดล้อมโดยวิธีการ ทางวิทยาศาสตร์อย่างละเอียดละออทุกตารางนิ้ว เพื่อหาและรวบรวมข้อมูลทุกอย่างเกี่ยวกับ ภาพเขียน ได้มีการนำเครื่องมือวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ เข้ามาช่วยในการหาข้อมูล ได้แก่

เครื่อง Steriophotogrammetry เครื่องมือนี้อาจใช้ในการเขียนแผนที่ทางอากาศ ซึ่งเป็นวิธีการถ่ายภาพ 3 มิติ เครื่องมือที่ใช้ในงานซ่อมแซมนี้เพื่อบันทึกสภาพผิวของ ภาพเขียน บนผนังในรูปแบบของภาพ 3 มิติ

เครื่อง Ultrasound เพื่อสำรวจความหนาของสีบนภาพเขียน (Profile) บน ผืน ในจุดต่าง ๆ กว่า 200,000 จุด เพื่อจะได้ทราบว่าตรงไหนบ้างที่เป็นจุดเป็นหลุม เล็ก ๆ เนื่องจากสีรองพื้นหายไป คงเหลือแต่พื้นผนังปูนทั้งนี้เพื่อการซ่อมแซมที่ถูกจุดที่ชำรุด เสียหาย

เครื่อง Hygrometers กล้องถ่ายภาพ Infrared และเครื่อง Electronic Sensors เพื่อรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับอุณหภูมิ ความชื้นบนส่วนหนาสีบนภาพเขียน (Profile) และบันทึกความชื้นที่ผิว สีรองพื้น และปูน ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลมาปรับสภาพอุณหภูมิ และ

ความชื้นภายในห้องให้สัมพันธ์ กับอุณหภูมิและความชื้นของภาพเขียน

เครื่อง X-ray และเครื่อง Ultraviolet เพื่อวิเคราะห์หาแร่ธาตุที่ ลีโอนาร์โดใช้ในการทำสี เทคนิคและเครื่องมือดังกล่าวทำให้สามารถแยกแยะได้ว่าสีชนิดใดเป็นของลีโอนาร์โดสีชนิดใดคือสีที่ระบายทับลงไป แล้วนำข้อมูลนี้มาเพื่อพิจารณาขจัดสีส่วนที่ระบายทับออกไปเสีย จะได้ "เดอะ ลาสซ์เพอร์" ของลีโอนาร์โด กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นตอนที่สอง การทำความสะอาด ดร.บรามบิลลา ใช้เวลา 1 อาทิตย์ในการทำความสะอาดพื้นที่ ที่มีขนาดเท่ากับ พื้นที่ของแสดมปี 1 ดวง ดร.บรามบิลลา ได้ใช้น้ำยาชนิดพิเศษทำความสะอาดและซับให้แห้งโดยเร็วเพื่อไม่ให้น้ำยาทำลายสีเดิมของลีโอนาร์โด ดร.บรามบิลลา ได้สำรวจพื้นที่ผิวของภาพเขียนด้วยกล้องจุลทรรศน์ที่มีกำลังขยายถึง 40 เท่าและหลังจากสำรวจแล้วทำความสะอาดไม่ถึง 1 ใน 3 ของภาพ หล่อนได้พบหลายสิ่งหลายอย่างปรากฏขึ้นซึ่งน่าตื่นเต้นมาก สิ่งที่สกปรกได้ถูกขจัดออกไป ความงามวิจิตรอันเป็นฝีมือของลีโอนาร์โดเริ่มปรากฏให้เห็น หลายสิ่งหลายอย่างดูเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะภาพของสาวกจุมุกของซีโมน เล็กกลอง เศราของเขายื่นออกมาน้อยกว่าเดิม บัดนี้ ซีโมน มีคางที่ดูแข็งแรงและคอที่วางอยู่ในตำแหน่งที่ถูกต้องมากขึ้น เพื่อให้แสดงให้เห็นว่าเขากำลังคุยกับ มัทธิว และ อัลดเดอัส

ก่อนหน้านั้นริมฝีปากของ มัทธิว ปิดสนิท แต่บัดนี้เขาเปิดปากและหายใจแล้ว ต่อไปนี้เขาจะไม่มีเศรา จุมุกของเขาจะสวยงามและแข็งแรง คอของเขาจะสง่างาม ริมฝีปากของมัทธิวเริ่มสวยงามและมีชีวิต มัทธิวฟื้นคืนชีพเต็มเปี่ยมด้วยอารมณ์และความรู้สึก

หลังจากนั้นจึงเริ่มทำความสะอาดเสื้อผ้า ซึ่งก่อนหน้าที่เป็นสีน้ำตาลมิด (Dull Brown) บัดนี้ปรากฏเสื้อผ้าดูสวยงาม และมีสีสันของ 3 สีเพิ่มขึ้น คือ สีแดงเข้ม สีแดง และสีขาว

ผ้าทิว ก่อนซ่อมแซม

หลังซ่อมแซม

ขั้นตอนที่สาม การซ่อมแซมด้วยสี

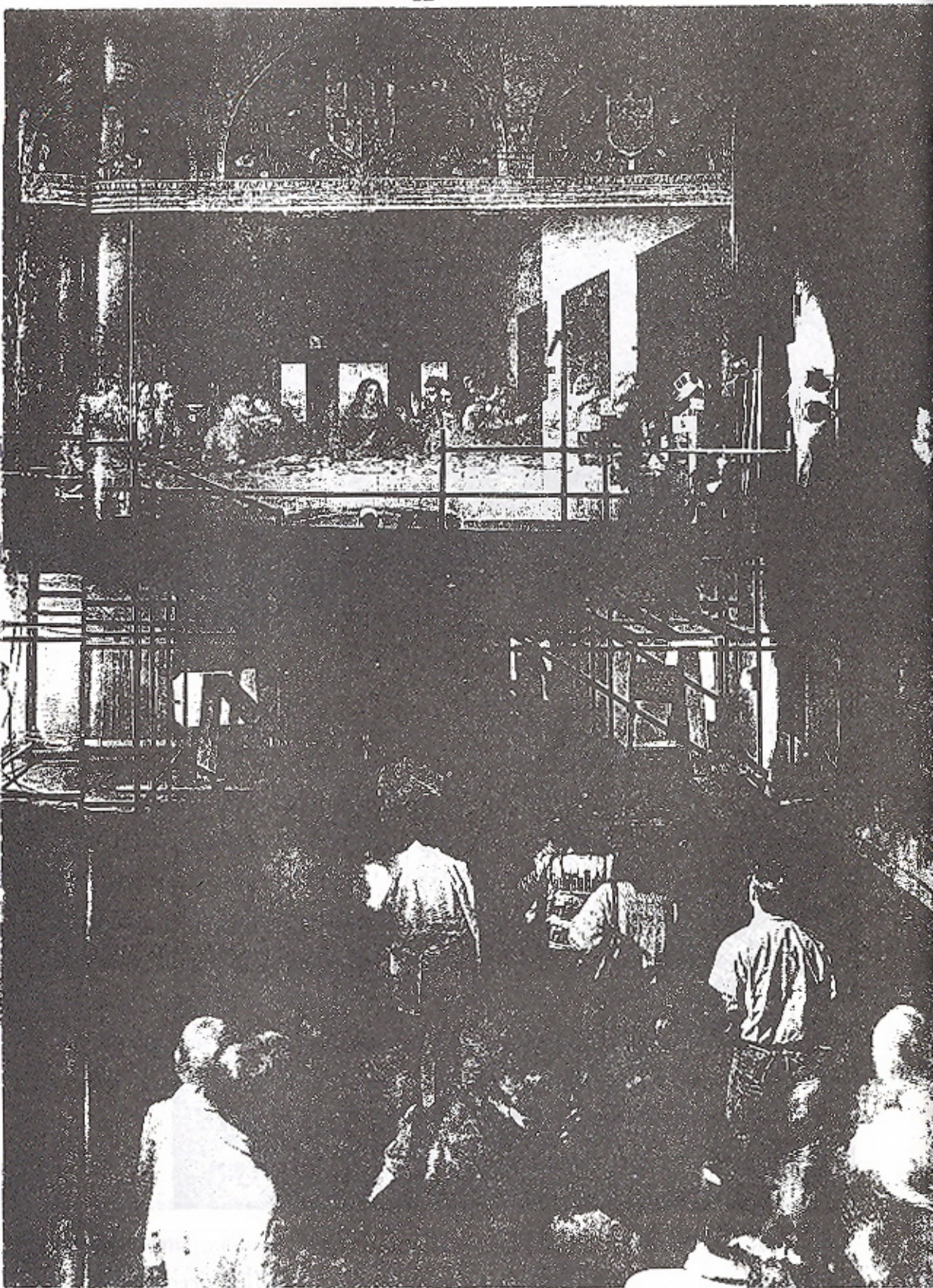
ดร. บรามบิลลา พบว่าพื้นที่ของภาพบางส่วนบางจุดลบเลือนหายไป ตรงจุดนั้น จะใช้สีเทาแกมแดง หรือ สีน้ำสีเทาระบายลงไป สาเหตุที่ใช้สีดังกล่าวเพราะสีเทาเป็นสีกลาง และเพื่อให้สีเทาเป็นฉากหลัง (Background) ที่จะเน้นภาพส่วนที่เหลือของ ลีโอนาร์โด ให้เด่นออกมา นั่นคือจะไม่มีกระบวนการระบายสีทับ (Overpainting) บนผลงานอมตะของลีโอนาร์โด อีกต่อไป

ขั้นตอนสุดท้าย การอนุรักษ์และรักษาผลงาน ได้มีการติดตั้งระบบควบคุมอากาศ ความชื้น และมลภาวะเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับภาพทั้งจะช่วยยืดอายุให้ "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" มีอายุยืนยาวขึ้นเป็นสมบัติล้ำค่าของโลก เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้ชื่นชมต่อไป

ดร. บรามบิลลา ได้รับการยกย่องว่านักศัลยกรรมศิลปะ (Artistic Surgery) ที่ปลูกให้ภาพเขียนชิ้นเอกของโลก มีชีวิตขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง ตลอดเวลาในการทำงานที่หนัก หล่อนต้องอดทน หล่อนมีความรู้สึกว่าคนทั้งโลกที่รู้จักลีโอนาร์โด กำลังจ้องมองดูหล่อนอยู่ หล่อนจะต้องทำงานชิ้นนี้ให้ดีที่สุด สมบูรณ์ที่สุดและหล่อนก็ทำได้สำเร็จจริง ๆ โลกต้องจารึกชื่อของเธอไว้ "ดร.ปิ่นนิน บรามบิลลา บราซิลอน" ผู้ทำให้ "เดอะ ลาสซ์พเพอร์" ยังมีชีวิตอยู่จนถึงวันนี้

LEONARDO DA VINCI Self-portrait, about 1512 red chalk 15½ × 8½ in.
Twin, Biblioteca Reale

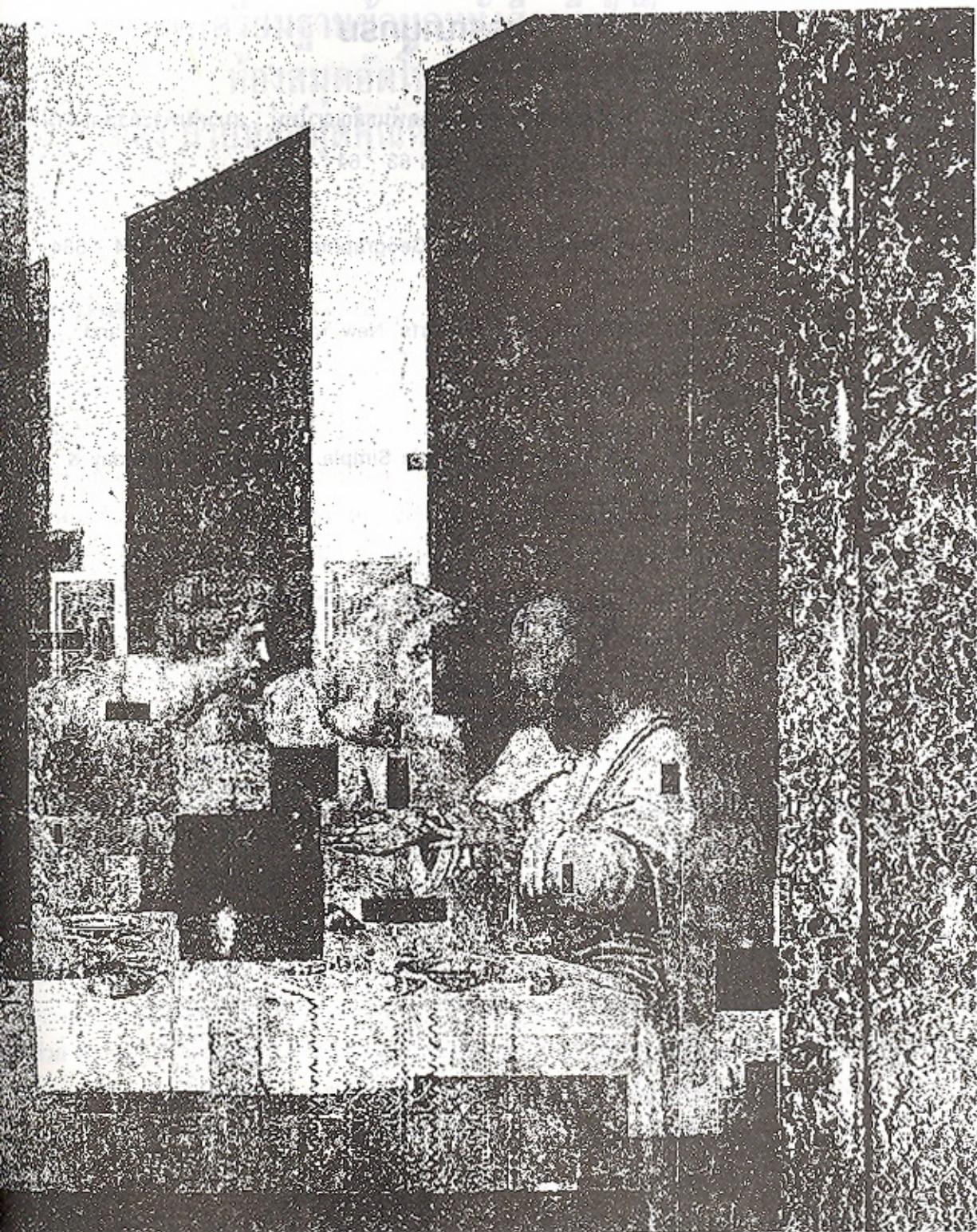
"เดอะ ลาสซ์เพอร์" ณ โบสถ์ ซานตา มาเรีย เดลเล กราเซีย ประเทศอิตาลี

(จากซ้ายไปขวา) บาร์โธโลมิว...เจมส์ผู้น้อง...อันตรู...ยูดาส...เปโตร...จอห์น

(จากซ้ายไปขวา) พระเยซู...โรมัส...เจมส์...ฟิลลิป

(จากซ้ายไปขวา) มัทธีว... รัตเดอัส... ซีโมน

บรรณานุกรม

มติชิว 26 : 14 - 25. พระคริสตธรรมคัมภีร์ภาคพันธสัญญาใหม่. สมาคมพระคริสตธรรม
ไทย : พิมพ์ในเกาหลี. 1989. หน้า 63 - 64

Carlo Bertelli 'The Last Supper' *National Geographic*. (Nov 1983), 664 - 684

Myers, Bernards. 'Understanding the Arts' New York : Holt, Rinehart and
Winston, Inc., 1963.

Sedgwick, John P. 'Art Appreciation made Simple. New York Doubleday &
Company, Inc., 1959.

